

Funktionell åtskillnad
mellan företag som ingår i
koncerner som bedriver
nätverksamhet och
produktion av eller handel
med el

Förord

Regeringen har den 5 juni 2008, genom en ändring av regleringsbrevet för budgetåret 2008, gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera om artikel 15, som handlar om funktionell åtskillnad, i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och upphävande av direktiv 95/92/EG är adekvat genomförd i svensk rätt. Uppdraget innefattar att vid behov föreslå ändringar i svensk rätt och om ändringar föreslås lämna fullständiga förslag med tillhörande konsekvensanalys.

Energimarknadsinspektionen bedömer att ellagstiftningen behöver kompletteras och föreslår att det införs bestämmelser som uttryckligen anger att:

- nätföretag ska ha en faktisk beslutanderätt gentemot övriga företag inom koncernen som bedriver produktion av eller handel med el
- ägaren till ett vertikalt integrerat företag inte får ge instruktioner om den löpande verksamheten eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller renovering av elnät, så länge dessa beslut håller sig till en godkänd finansieringsplan eller motsvarande instrument
- löner och andra anställningsförmåner till anställda inom ett företag som bedriver nätverksamhet inte får grunda sig på resultatet av koncernens produktion av eller handel med el

I enlighet med regleringsbrevet har uppdraget utförts efter samråd med Konkurrensverket. Synpunkter har också inhämtats från Svensk Energi.

En referensgrupp med representanter från Konkurrensverket och Svensk Energi har lämnat synpunkter på arbetet vid två sammanträden. Advokaten Magnus Nedström, Sigeman & Co Advokatbyrå, har gjort en aktiebolagsrättslig bedömning av förslaget.

Projektledare har varit Marie Larsson.

Innehåll

1. Författningsförslag	5
2. Inledning	7
2.1 Elmarknadens reglering	7
2.2 Uppdraget	8
3. Regelverket	9
3.1 Bakgrund	9
3.2 Elmarknadsdirektivet	9
3.3 Svensk lagstiftning	11
3.3.1 Ellagen (1997:857)	11
3.3.2 Aktiebolagslagen (2005:551)	12
4. Finland och Danmark	13
4.1 Finländsk lagstiftning	13
4.2 Dansk lagstiftning	13
5. Bedömning	14
6. Aktiebolagsrättslig bedömning av förslaget	16
6.1 Advokaten Magnus Nedströms utlåtande	16
6.2 Energimarknadsinspektionens ställningstagande	16
7. Författningskommentar	18
8. Konsekvenser av förslagen	20

Bilaga; Aktiebolagsrättslig bedömning av Energimarknadsinspektionens förslag till ny lydelse av ellagen

1. Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs såvitt gäller ellagen (1997:857)

dels att 3 kap. 1 b § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf i lagen, 3 kap 1 c §.

3 kap.

<i>Nuvarande lydelse</i>	<i>Föreslagen lydelse</i>
<p>1 b § I ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare får inte en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare samtidigt vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.</p> <p>Vid tillämpningen av första stycket skall med elanvändare förstås den som enligt avtal med den som bedriver nätverksamheten tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.</p>	<p>1 b § <i>Ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare ska till sin organisation och sitt beslutsfattande vara åtskilt från företag som bedriver produktion av eller handel med el.</i></p> <p><i>I ett företag som avses i första stycket får inte en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare samtidigt vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.</i></p> <p><i>Vid tillämpningen av första stycket ska med elanvändare förstås den som enligt avtal med den som bedriver nätverksamheten tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.</i></p> <p>1 c § <i>Ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare ska ha faktisk beslutanderätt, gentemot övriga företag som bedriver produktion av eller handel med el i koncernen, när det gäller de</i></p>

	<p><i>egna tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet. Ägaren får inte ge instruktioner för den löpande verksamheten eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller renovering av elnät så länge dessa beslut håller sig till en godkänd finansieringsplan eller motsvarande instrument.</i></p> <p><i>Ett företag som bedriver nätverksamhet och som avses i första stycket får inte bevilja sina anställda löner eller andra anställningsförmåner som grundar sig på resultatet av de delar i koncernen som bedriver produktion av eller handel med el.</i></p> <p><i>Bestämmelserna i första stycket hindrar inte förekomsten av lämpliga samordningsmekanismer för att garantera ägarens ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen och skuldsättningen i ett företag som bedriver nätverksamhet.</i></p>
--	--

Övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

2. Inledning

2.1 Elmarknadens reglering

Den 1 januari 1996 trädde ett nytt regelverk för elmarknaden i kraft. De nya reglerna innebar att konkurrens infördes i elhandel och elproduktion. Ett krav på juridisk åtskillnad mellan nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet infördes. Regleringar som hindrade handel med el avskaffades medan nätverksamhet som är ett naturligt monopol även fortsättningsvis regleras och övervakas.

I propositionen 2001/02:56 föreslog regeringen en skärpning av kravet på åtskillnad mellan elnätsverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet genom att ställa upp förbud mot gemensam verkställande direktör och gemensam styrelsemajoritet i nätföretag och elhandels- eller elproduktionsföretag. Riksdagen avlog dock regeringens förslag i denna del.

Den 26 juni 2003 antogs det s.k. inre marknadspaketet av Europaparlamentet och rådet. Paketet syftar till att skapa likvärdiga konkurrens- och marknadsvillkor inom el- och naturgassektorn och består av två direktiv, elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet och en förordning om tillträde till nät för gränsöverskridande handel med el. I och med att de nya direktiven trädde i kraft upphörde de äldre el- och naturgasmarknadsdirektiven att gälla. Elmarknadsdirektivet innehåller bl.a. föreskrifter om åtskillnad av systemansvariga för distributionssystemen, artikel 15. Artikel 15 består i sin tur av två punkter och anger att nätverksamhet ska vara skild från elproduktion och elhandel samt att ett vertikalt integrerat företag ska vara oberoende, vilket innebär att distributionssystemet ska vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet.

Den 13 februari 2003 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare (dir. 2003:22) med uppdrag att följa det pågående arbetet inom EU med att utforma gemensamma regler för den inre marknaden för el och naturgas och lämna förslag till den lagstiftning och regelverk i övrigt som krävs för att genomföra EG:s reviderade el- och naturgasmarknadsdirektiv. I uppdraget ingick också att göra en kompletterande analys av frågan om skärpning av kravet på åtskillnad mellan elnätsverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet. Den 4 december 2003 överlämnade El- och gasmarknadsutredningen sitt delbetänkande *El- och naturgasmarknaderna – Europeisk harmonisering (SOU 2003:113)*.

I propositionen *Genomförande av EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas, m.m.* (prop. 2004/05:62) föreslog regeringen bl.a. ett antal ändringar i ellagen som syftade till att genomföra EG:s reviderade elmarknadsdirektiv. Ändringarna innebär bl.a. att det ställs krav på personell åtskillnad mellan å ena sidan nätföretag och å andra sidan elhandelsföretag och elproduktionsföretag. Riksdagen beslutade under våren 2005 om ändringar i ellagen för att genomföra elmarknadsdirektivet (bet. 2004/05:NU14, rskr. 2004/05:246), bl.a. bestämmelser om åtskillnad mellan nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet. Bestämmelserna, som trädde i kraft den 1 juli 2005, innebär att en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmateknare i en juridisk person som bedriver nätverksamhet inte samtidigt får vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmateknare i en juridisk person som bedriver produktion av el eller handel med el. Utöver bestämmelserna i ellagstiftningen innehåller den svenska lagstiftningen också allmänna bolagsrättsliga principer fastslagna i aktiebolagslagen (2005:551) som syftar till att säkerställa ett företags oberoende från andra bolag i en koncern.

Europeiska kommissionen har därefter genom en formell underrättelse, ett motiverat yttrande och en stämning till EG-domstolen framfört att Sverige inte antagit lämpliga åtgärder för att säkerställa kraven på funktionell åtskillnad enligt artikel 15.2 b-c i elmarknadsdirektivet.

2.2 Uppdraget

Energimarknadsinspektionen har den 5 juni 2008, genom en ändring av regleringsbrevet för budgetåret 2008, fått i uppdrag att analysera om artikel 15 om funktionell åtskillnad i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och upphävande av direktiv 95/92/EG är adekvat genomförd i svensk rätt. Om ändringar i svensk rätt föreslås ska fullständiga förslag lämnas med tillhörande konsekvensanalys. Uppdraget ska redovisas efter samråd med Konkurrensverket till regeringen senast den 1 oktober 2008.

3. Regelverket

3.1 Bakgrund

På den svenska elmarknaden finns ett flertal vertikalt integrerade koncerner (vertikalt integrerade företag) i vilka det bedrivs såväl nätverksamhet som produktion av och/eller handel med el. Med vertikalt integrerat företag menas i detta avseende företag eller grupp av företag vars inbördes relationer definieras i artikel 3.3 i rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer (koncentrationsförordningen) och där de berörda företagen eller den berörda gruppen bedriver verksamhet inom minst ett av områdena överföring eller distribution och minst ett av områdena produktion eller leverans av el.

Vertikalt integrerade företag kan ha vissa konkurrensfördelar jämfört med företag som inte är vertikalt integrerade. Åtskillnad mellan konkurrensutsatt verksamhet och sådan verksamhet som bedrivs i monopol är av stor betydelse för marknadens funktion. Det är viktigt att nätföretagen agerar neutralt gentemot alla aktörer på den konkurrensutsatta marknaden.

Europaparlamentets och Rådets direktiv 2003/54/EG innehåller regler som syftar till att säkerställa åtskillnad av systemansvariga för distributionssystemet. Enligt artikel 15 i direktivet ska distributionssystemet vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet. För att uppnå detta uppställs ett antal minimikriterier.

Den svenska lagstiftning innehåller såväl allmänna aktiebolagsrättsliga principer fastslagna i aktiebolagslagen (2005:551) som specifika regler i ellagen (1997:857), vars syfte är att säkerställa åtskillnad mellan nätverksamhet och elhandel/produktion.

I nedanstående avsnitt presenteras regelverket vars syfte är att säkerställa åtskillnad mellan nätverksamhet och produktion av eller handel med el. Tillhörande förordningar och föreskrifter till lagstiftningen kommer inte närmare att presenteras i denna rapport.

3.2 Elmarknadsdirektivet

Artikel 15 i Europaparlamentets och Rådets direktiv 2003/54/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG (elmarknadsdirektivet), som består av två punkter,

innehåller föreskrifter för att säkerställa att företag inom koncerner som bedriver såväl nätverksamhet som produktion av eller handel med el är juridiskt, organisatoriskt och beslutsmässigt åtskilda varandra. Till kravet på åtskillnad som finns i direktivet har Europeiska kommissionen också skrivit en förklarande not¹, vilken dock inte redogörs för närmare i denna rapport.

Nätverksamhet ska vara skild från elproduktion och elhandel

I artikel 15 punkten ett anges att om den systemansvarige för distributionssystemet utgör en del av ett integrerat företag ska denne åtminstone när det gäller juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med överföring. Detta krav ska varken innebära eller leda till ett krav på att ägandet av tillgångar i överföringssystemet skiljs från det vertikalt integrerade företaget. Enligt punkten två andra stycket får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkten ett på företag som har mindre än 100 000 anslutna kunder eller levererar till små enskilda system.

Ett vertikalt integrerat företag ska vara oberoende

I artikel 15 punkten två anges att ett vertikalt integrerat företag, utöver de krav som fastställs i punkten ett, ska vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution med avseende på organisation och beslutsfattande. För att uppnå detta ska vissa minimikrav vara uppfyllda. De personer som ansvarar för ledningen hos en systemansvarig för distributionssystemet får inte ingå i företagsstrukturer som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften avseende produktion, överföring eller leverans av el. Det ska vidare vidtas lämpliga åtgärder för att personer inom distributionsföretagens ledning kan agera självständigt. Den systemansvariga för distributionssystemet måste också ha faktisk beslutanderätt när det gäller tillgångar för att trygga drift, underhåll eller utbyggnad av nätet. Detta ska däremot inte hindra lämpliga samordningsmekanismer för att garantera moderbolagets ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen. Detta ska särskilt göra det möjligt för moderbolaget att godkänna den årliga finansieringsplan eller motsvarande instrument som upprättas av den systemansvarige för distributionssystem och att fastställa övergripande gränser för dess dotterbolags skuldsättningsnivåer. Det ska däremot inte vara tillåtet för moderbolaget att ge instruktioner för den löpande verksamheten.

---

¹ Note of DG Energy & Transport on Directives 2003/54/EC and 2003/55/EC on the internal market in electricity and natural gas; The unbundling regime 16.1.2004

3.3 Svensk lagstiftning

3.3.1 Ellagen (1997:857)

I ellagen (1997:857) finns specifika regler som syftar till att säkerställa åtskillnad mellan nätverksamhet och produktion av eller handel med el.

I 3 kap. 1 § ellagen anges att ett företag som bedriver nätverksamhet ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Avgränsning av nätverksamhet

Enligt bestämmelserna i 3 kap 1 a § ellagen får en juridisk person som bedriver nätverksamhet, med vissa mindre undantag, inte bedriva produktion av eller handel med el.

Av 3 kap 1 b § ellagen framgår att en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i en juridisk person som bedriver nätverksamhet inte samtidigt får vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i en juridisk person som bedriver produktion av el eller handel med el.

Redovisning av nätverksamhet m.m.

Enligt 3 kap 2 § ellagen ska nätverksamhet ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet.

Revision

I 3 kap 5 § ellagen anges att revisor hos den som bedriver nätverksamhet ska göra en särskild granskning av redovisningen av verksamheten. Revisorn ska årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Intyget ska ges in till nätmyndigheten.

Upprättande av övervakningsplan

Av 3 kap. 17 § ellagen framgår att den som har nätkoncession ska upprätta en övervakningsplan och se till att övervakningsplanen följs. Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som ska vidtas för att motverka diskriminerande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden. I planen ska särskilt anges de särskilda skyldigheter som de anställda har för att detta mål ska uppnås. Koncessionshavaren ska årligen upprätta en rapport över de åtgärder som vidtagits enligt planen. Rapporten ska offentliggöras samt ges in till nätmyndigheten.

3.3.2 Aktiebolagslagen (2005:551)

De företag som i Sverige bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare är samtliga organiserade som aktiebolag och därmed är även aktiebolagslagen (2005:551) tillämplig. Aktiebolagslagen innehåller inte några direkta bestämmelser om funktionell åtskillnad. Däremot finns regler som indirekt bidrar till åtskillnad.

Styrelsens huvuduppgifter

Av 8 kap. 4 § aktiebolagslagen framgår att styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bolagets och, om bolaget är moderbolag i en koncern, koncernens ekonomiska situation. Styrelsen ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Om vissa uppgifter delegeras till en eller flera av styrelsens ledamöter eller till andra, ska styrelsen handla med omsorg och fortlöpande kontrollera om delegationen kan upprätthållas.

Den verkställande direktörens uppgifter

Enligt 8 kap. 29 § aktiebolagslagen ska den verkställande direktören sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanligt slag eller av stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I sådana fall ska styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden. Den verkställande direktören ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Generella inskränkningar i ställföreträdares kompetens

Av 8 kap. 41 § aktiebolagslagen framgår att styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget inte får företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som är ägnad att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare. En ställföreträdare för bolaget får inte heller följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

4. Finland och Danmark

Varken Finland eller Danmark har fått kritik av Europeiska kommissionen angående införlivandet av artikel 15.2 b och c i elmarknadsdirektivet. En jämförelse med Finlands och Danmarks lagstiftning gällande funktionell åtskillnad är därför relevant. Den finländska och den danska ellagstiftningen har också flera likheter med den svenska lagstiftningen på området.

4.1 Finländsk lagstiftning

Av den finländska elmarknadslagen (1995/386) framgår att ett vertikalt integrerat nätföretag till sin juridiska form, sin organisation och sitt beslutsfattande ska vara oberoende av företagets eller företagsgruppens elproduktion och elförsäljningsverksamhet (34 a §)

Därutöver finns det i den finländska elmarknadslagen operativa krav på åtskiljande. Det ställs krav på att den som ingår i ledningen för ett företag som bedriver nätverksamhet och som har minst 50 000 kunder inte får vara verkställande direktör eller medlem av styrelsen i ett företag som svarar för elproduktion eller elförsäljning. Genom förordning av ministeriet kan närmare bestämmelser om operativa krav på åtskiljande för nätinnehavare som har minst 100 000 kunder utfärdas (34 c §). Sådana bestämmelser har utfärdats i förordningen om operativa krav på åtskiljande av verksamheterna hos en eldistributionsnätinnehavare (922/2006). I förordningen anges att en nätinnehavare, som utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, inte får bevilja sin ledning en anställningsförmån som grundar sig på resultatet av verksamheten vid de delar av företaget som utövar elproduktions- eller elförsäljningsverksamhet eller på en annan storhet som mäter deras framgång.

4.2 Dansk lagstiftning

Den danska ellagstiftningen (115/2006) innehåller regler som medför förbud mot att personer som är direkt eller indirekt engagerade i driften eller ledningen av nätverksamheten samtidigt får delta i produktionsverksamhet eller elhandelsverksamhet (45 §). Förbudet gäller verkställande direktör, styrelsemedlemmar och medarbetare i ledande ställning. Vidare finns regler om att avtal ska ingås på marknadsmässiga villkor (46 §). Därutöver finns även särskilda regler avseende informationshantering (84 a §).

5. Bedömning

Den svenska ellagstiftningen innehåller regler vars syfte är att säkerställa att nätverksamheten i vertikalt integrerade företag bedrivs självständigt. I ellagen finns det ett krav på juridisk åtskillnad samt ett tydligt förbud mot att styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett nätföretag, som ingår i en koncern vars samlade elnät har fler än 100 000 elanvändare, även innehar någon av positionerna i ett vertikalt integrerat företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Utöver dessa regler innehåller såväl ellagen som aktiebolagslagen regler som till sin natur mer indirekt verkar för en åtskillnad mellan vertikalt integrerade företag.

Vid en jämförelse med Finland och Danmark kan dock konstateras att tydligare krav på såväl juridisk som organisatorisk och beslutsmässig åtskillnad återfinns i ländernas ellagstiftning. Den finländska lagen kompletteras också med en särskild förordning som mer i detalj reglerar hur den funktionella åtskillnaden ska göras. Varken Danmark eller Finland har fått kritik från Europeiska kommissionen rörande genomförandet av art. 15 i direktivet. Detta talar för att det, i likhet med dansk och finländsk lagstiftning, krävs ett tydligt och direkt genomförande av direktivets regler i nationell lagstiftning.

Energimarknadsinspektionen bedömer därför att den svenska ellagstiftningen, som lever upp till kravet på en juridisk åtskillnad, behöver kompletteras med uttryckliga bestämmelser som anger att nätverksamhet även till sin organisation och sitt beslutsfattande ska vara åtskild, för att på ett tydligt sätt införliva de minimikrav som uppställs i artikel 15 punkten två i elmarknadsdirektivet.

För att den svenska lagstiftningen också uttryckligen ska införliva föreskrifterna i artikel 15 punkten två b-c i elmarknadsdirektivet bör ellagstiftningen också kompletteras med bestämmelser som säkerställer oberoendet hos de företag som bedriver nätverksamhet.

Enligt Europeiska kommissionens förklarande not är begränsningen av anställningsförmåner ett viktigt led i säkerställandet av nätföretagets oberoende. Bestämmelser om detta bör därför också införas. Energimarknadsinspektionen föreslår därför att det i ellagen införs bestämmelser som uttryckligen anger att:

- nätföretag ska ha en faktisk beslutanderätt gentemot övriga företag inom koncernen som bedriver produktion av eller handel med el
- ägaren till ett vertikalt integrerat företag inte får ge instruktioner om den löpande verksamheten eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller renovering av elnät, så länge dessa beslut håller sig till en godkänd finansieringsplan eller motsvarande instrument
- löner och andra anställningsförmåner till anställda inom ett företag som bedriver nätverksamhet inte får grunda sig på resultatet av koncernens produktion av eller handel med el

Elmarknadsdirektivet ger medlemsstaterna en möjlighet att göra undantag från kraven på åtskillnad för vertikalt integrerade nätföretag som har mindre än 100 000 kunder. Regeringen har tidigare gjort bedömningen att Sverige bör utnyttja undantaget.² Att föreslå ändringar i denna del ingår inte i Energimarknadsinspektionen uppdrag. Alla nu föreslagna kompletteringar av ellagen bör därmed endast gälla för de företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare.

---

² Prop. 2004/05:62 Genomförande av EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas, m.m.

6. Aktiebolagsrättslig bedömning av förslaget

6.1 Advokaten Magnus Nedströms utlåtande

Energimarknadsinspektionen har givit advokaten Magnus Nedström, Sigeman & Co Advokatbyrå, i uppdrag att närmare analysera hur de översända förslagen förhåller sig till de aktiebolagsrättsliga reglerna. Magnus Nedström har i utlåtande den 26 september 2008 inkommit med en aktiebolagsrättslig bedömning av Energimarknadsinspektionens förslag till ny lydelse av ellagen, se bilaga.

Energimarknadsinspektionens förslag till ändring av ellagen medför att aktieägarna i ett aktiebolag som bedriver nätverksamhet fräntas möjligheten att på bolagsstämma besluta om och ge styrelsen i aktiebolaget instruktioner i frågor som rör aktiebolagets angelägenheter. Magnus Nedström bedömer att förslaget i denna del står i strid med den kompetensfördelning mellan bolagsstämma och styrelse som gäller enligt aktiebolagslagen. Detsamma gäller förslaget som innebär att bolagsstämman eller styrelsen i ett aktiebolag fräntas sin rätt att besluta om vissa av bolagets tillgångar.

Det förslag till ändring i 3 kap. 1c § ellagen som överlämnats för en aktiebolagsrättslig bedömning strider således mot bestämmelserna i aktiebolagslagen i två hänseenden. För det första strider förslaget mot den kompetensfördelning mellan bolagsstämma och styrelse som gäller enligt aktiebolagslagen. För det andra kan förslaget i vissa fall innebära att bolagsstämman eller styrelsen i ett aktiebolag fräntas sin rätt att besluta om vissa av bolagets tillgångar vilket också det strider mot den kompetensfördelning mellan bolagsstämma och styrelse som gäller enligt aktiebolagslagen.

6.2 Energimarknadsinspektionens ställningstagande

Enligt Energimarknadsinspektionens förslag i 3 kap. 1c § första stycket ska företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare ha faktisk beslutanderätt gentemot övriga företag som bedriver produktion av eller handel med el i koncernen. Av Magnus Nedströms utlåtande framgår att förslaget, i vart fall enligt sin ordalydelse, tillerkänner ett bolag som bedriver nätverksamhet en faktisk beslutanderätt över vissa tillgångar som är hänförlig till denna verksamhet även i de fall då tillgångarna ägs av annat koncernbolag. Härigenom skulle aktieägarna och styrelsen i det aktuella koncernbolaget fräntas

beslutanderätten över koncernbolagets tillgångar. Eftersom det förslag som översänts till Magnus Nedstöm strider mot den kompetensfördelning som följer av aktiebolagslagens bestämmelser finner Energimarknadsinspektionen att det i det slutliga förslaget uttryckligen bör anges att beslutanderätten avser nätföretagets egna tillgångar. Med denna ändring bedöms förslaget inte längre stå i strid med aktiebolagslagens bestämmelser.

I 3 kap. 1c § första stycket föreslås vidare bl.a. att ägaren till ett företag som bedriver nätverksamhet inte får besluta om och ge direktiv till styrelsen i frågor som rör tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nät, eller som rör enskilda beslut beträffande uppförande och renovering av nät så länge besluten håller sig till en godkänd finansieringsplan eller motsvarande instrument. Av Magnus Nedströms utlåtande framgår att beröva aktieägarna möjligheten att på bolagsstämman besluta – även genom så kallade per capsalumbeslut, det vill säga beslut som tas genom undertecknade av protokoll utan att aktieägarna kallats till bolagsstämma – i ovan angivna frågor inte överensstämmer med funktionsfördelningen i aktiebolagslagen och grundtanken i svensk rätt att styrelsen är underställd bolagsstämman. Enligt aktiebolagslagen föreligger det en rätt för aktieägare att på bolagsstämma till och med besluta i rena förvaltningsfrågor, så länge som aktieägarna inte mer eller mindre löpande fattar beslut i sådana frågor på ett sätt som gör att styrelsen förlorar sin roll som ansvarig för bolagets förvaltning.

Mot bakgrund av att Europeiska kommissionen så tydligt framhåller att Sverige inte har införlivat art. 15.2 b-c i elmarknadsdirektivet ser Energimarknadsinspektionen inte att det är möjligt att underlåta att inskränka aktieägarnas rättigheter i denna del. Alternativet är att kräva full ägarmässig separation mellan nätföretag å ena sidan och företag som bedriver produktion av eller handel med el å andra sidan. Energimarknadsinspektionen bedömer att den föreslagna ändringen leder till att elmarknadsdirektivets krav uppfylls.

Den lagkonflikt som uppstår mellan ellagen och aktiebolagslagen får lösas med hjälp av allmänna rättsgrundsatser. En sådan allmän rättsgrundsats är "*Lex specialis legi generali derogat*". Enligt denna rättsgrundsats går speciallagstiftning före allmän lag, vilket i detta fall betyder att ellagens specialreglering i den aktuella frågan kommer att gå före aktiebolagslagens generella regler.

7. Författningskommentar

3 kap. Nätverksamhet m.m.

1 b § Ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare ska till sin organisation och sitt beslutsfattande vara åtskilt från företag som bedriver produktion av eller handel med el.

I ett företag som avses i första stycket får inte en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare samtidigt vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Vid tillämpningen av första stycket ska med elanvändare förstås den som enligt avtal med den som bedriver nätverksamheten tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.

I det första stycket som har nytt innehåll anges vilka övergripande krav på åtskillnad som ställs för ett företag som bedriver nätverksamhet. Skrivningen avser endast att förtydliga nuvarande bestämmelser i ellagen och aktiebolagslagen att ett nätföretag är en självständig juridisk person som har att fatta sina egna beslut.

I det andra stycket införs ändringar av redaktionell art och innehållet motsvaras av första stycket i dess tidigare lydelse.

Ett nytt tredje stycke införs. Innehållet motsvaras av det andra stycket i dess tidigare lydelse.

1 c § Ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare ska ha faktisk beslutanderätt, gentemot övriga företag som bedriver produktion av eller handel med el i koncernen, när det gäller de egna tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet. Ägaren får inte ge instruktioner för den löpande verksamheten eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller renovering av elnät så länge dessa beslut håller sig till en godkänd finansieringsplan eller motsvarande instrument.

Ett företag som bedriver nätverksamhet och som avses i första stycket får inte bevilja sina anställda löner eller andra anställningsförmåner som grundar sig på resultatet av de delar i koncernen som bedriver produktion av eller handel med el.

Bestämmelserna i första stycket hindrar inte förekomsten av lämpliga samordningsmekanismer för att garantera ägarens ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen och skuldsättningen i ett företag som bedriver nätverksamhet.

I det första stycket föreskrivs vilken närmare beslutanderätt ett nätföretag ska ha över sina egna tillgångar samt att ägaren till ett vertikalt integrerat företag inte får ge instruktioner hur den löpande verksamheten ska skötas.

Det andra stycket anger att anställda i ett nätföretag inte tillåts ha anställningsförmåner som grundar sig på resultatet av företaget i koncernen som bedriver produktion av eller handel med el.

I det tredje stycket anges att ägaren till ett vertikalt integrerat elnätsföretag har rätt att säkerställa sina övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen och skuldsättningen. Detta innebär bl.a. att ägaren kan godkänna en årlig finansieringsplan eller det motsvarande instrument som upprättas av nätföretaget. Ägaren ska också ha rätt att fastställa övergripande gränser för ett nätföretags skuldsättningsnivåer.

8. Konsekvenser av förslagen

Energimarknadsinspektionens förslag påverkar främst vertikalt integrerade koncerner i vilka det bedrivs såväl nätverksamhet som elhandel och/eller elproduktion och där koncernens samlade elnät har minst 100 000 elanvändare.

Förslaget påverkar även kunderna på elmarknaden, Energimarknadsinspektionen samt i viss mindre mån de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Nätföretagen

De företag som omfattas av förslaget är företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare. Totalt bedöms sex koncerner och 18 nätföretag omfattas, se tabell 1.

Tabell 1: Koncerner som omfattas av lagförslaget.

Moderbolag i koncernen	Antal nätföretag	Antal uttagspunkter ¹
E.ON Nordic AB	2	916 237
Fortum Holding AB	4	867 117
Göteborg Energi AB	2	266 832
Mälarenergi AB	1	100 063
Lunds Energikoncernen AB	6	109 176
Vattenfall AB	3	919 858

¹ Avser uttagspunkter i lågspänningsnät 2007.
Källa: Nätföretagens årsrapporter 2007.

Förslaget innebär att nätföretag ska ha faktisk beslutanderätt gentemot övriga företag inom koncernen som bedriver produktion av eller handel med el. Ägaren till ett vertikalt integrerat företag får inte ge instruktioner om den löpande verksamheten eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller reovering av elnät, så länge dessa beslut håller sig till en godkänd finansieringsplan eller motsvarande instrument.

Förslaget syftar till att beslutsfattandet ska vara åtskilt och medför att aktieägarna i ett aktiebolag som bedriver nätverksamhet fräntas möjligheten att på bolagsstämman besluta om frågor som rör aktiebolagets löpande angelägenheter. Vidare medför förslaget att

bolagsstämman eller styrelsen i ett aktiebolag i viss mån fräntas sin rätt att besluta om vissa av bolagets tillgångar.

Löner och andra anställningsförmåner till anställda inom ett företag som bedriver nätverksamhet får inte grunda sig på resultatet av koncernens produktion av eller handel med el. I de fall det förekommer att anställda inom nätverksamheten har löner och/eller andra anställningsförmåner som på något sätt grundar sig på resultatet av koncernens elproduktions- och elhandelsverksamhet behöver nätföretagen revidera dessa. Därmed kan det vara nödvändigt att omformulera anställningsavtal.

Elkunder

Förslaget berör inte direkt kunderna på elmarknaden. Däremot påverkas kunderna indirekt av förslaget. De elnätsföretag som omfattas av förslaget har sammanlagt cirka 3,2 miljoner kunder.

Förslaget syftar till att säkerställa åtskillnad mellan verksamhet som bedrivs som monopol från verksamhet som bedrivs på den konkurrensutsatta delen av elmarknaden. Åtskillnad mellan monopolverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet är viktig för marknadens funktion. Det är av stor betydelse att nätföretagen agerar neutralt gentemot alla aktörer på den konkurrensutsatta marknaden. Tydligare krav på åtskillnad reducerar risken för korssubventionering och otillbörligt informationsutbyte samt säkerställer att den ägarmässiga integrationen inte får negativa konkurrenseffekter. En väl fungerande konkurrens är till nytta för konsumenterna på elmarknaden.

Energimarknadsinspektionen

Förslaget innebär att Energimarknadsinspektionen får något utökat tillsynsansvar. Energimarknadsinspektionens bedömning är att detta kan hanteras inom befintliga anslag.

Domstolsväsendet

Förslaget bedöms få en marginell påverkan på domstolsväsendet. Energimarknadsinspektionens eventuella tillsynsbeslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. I och med att förslaget endast omfattar sex koncerner innebär redan detta ett begränsat antal möjliga mål. Dessutom är sakfrågan i de eventuella målen avgränsad.

Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte ha konsekvenser för övriga aktörer.

Bilaga

Aktiebolagsrättslig bedömning av Energimarknadsinspektionens förslag till ny lydelse av ellagen (1997:857)

UTLÅTANDE

Till: Energimarknadsinspektionen

Från: Advokaten Magnus Nedström, Advokatbyrån Sigeman & Co AB

Ämne: Aktiebolagsrättslig bedömning av Energimarknadsinspektionens förslag till ny lydelse av ellagen (1997:857)

Datum: 2008-09-26

Ombedd av Energimarknadsinspektionen i anledning av föreslagen ändring i ellagen får jag inkomma med följande utlåtande.

MATERIAL

Jag har fått del av Energimarknadsinspektionens utkast till skrivelse *Funktionell åtskillnad mellan företag som ingår i koncerner som bedriver nätverksamhet och handel med eller produktion av el* daterad den 19 september 2008.

BAKGRUND

Energimarknadsinspektionen har fått i uppdrag att analysera om artikel 15 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och upphävande av direktiv 95/92/EG är adekvat genomförd i svensk rätt. Artikeln handlar om funktionell åtskillnad mellan elnätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet. Till följd härav har Energimarknadsinspektionen i den ovan angivna skrivelsen föreslagit följande ändring i ellagen:

3 kap.

<i>Nuvarande lydelse</i>	<i>Föreslagen lydelse</i>
<p>1 b § I ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare får inte en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare samtidigt vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.</p> <p>Vid tillämpningen av första stycket skall med elanvändare förstås den som enligt avtal med den som bedriver nätverksamheten tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.</p>	<p>1 b § <i>Ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare skall till sin organisation och sitt beslutsfattande vara åtskilt från företag som bedriver produktion av eller handel med el.</i></p> <p><i>I ett företag som avses i första stycket får inte en styrelseledamot, VD eller firmatecknare samtidigt vara styrelseledamot, VD eller firmatecknare i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.</i></p> <p><i>Vid tillämpningen av första stycket skall med elanvändare förstås den som enligt avtal med den som bedriver nätverksamheten tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.</i></p> <p>1 c § <i>Ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare skall ha faktisk beslutanderätt, gentemot övriga företag som bedriver produktion av eller handel med el i koncernen, när det gäller de tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet. Ägaren får inte ge instruktioner för den löpande verksamheten eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller renovering av elnät så länge dessa beslut håller sig till en godkänd finansieringsplan eller motsvarande instrument.</i></p> <p><i>Ett företag som bedriver nätverksamhet och som avses i första stycket får inte bevilja sina anställda löner eller andra anställningsförmåner som grundar sig på resultatet av</i></p>

	<p><i>koncernens produktion av eller handel med el.</i></p> <p><i>Bestämmelserna i första stycket hindrar inte förekomsten av lämpliga samordningsmekanismer för att garantera ägarens ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen i ett nätföretag.</i></p>
--	---

FRÅGA

Jag har blivit ombedd av Energimarknadsinspektionen att svara på följande fråga:

Hur förhåller sig den av Energimarknadsinspektionen föreslagna lydelsen av ellagen till bestämmelserna i aktiebolagslagen (2005:551)?

BEDÖMNING

ALLMÄNT OM KOMPETENSFÖRDELNINGEN MELLAN BOLAGSSTÄMMA OCH STYRELSE ENLIGT AKTIEBOLAGSLAGEN

Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma (7 kap. 1 § aktiebolagslagen).

Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter (8 kap. 4 § första stycket aktiebolagslagen).

Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget får inte företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som är ägnad att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare (8 kap. 41 § första stycket aktiebolagslagen). En ställföreträdare för bolaget får inte heller följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen (8 kap. 41 § andra stycket aktiebolagslagen).

I 7 kap. 1 § aktiebolagslagen fastslås alltså den grundläggande regeln att aktieägares rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma. Med beslut på bolagsstämma jämställs även så kallade per

capsulam beslut, det vill säga beslut som tas genom undertecknande av protokoll utan att aktieägarna kallats till bolagsstämma.³ (I det nu aktuella sammanhanget underlättas bolagsstämmoförfarandet dessutom av att berörda bolag typiskt sett endast har en eller ett fåtal aktieägare.)

Till styrelsens allmänna uppgift hör att verkställa bolagsstämmans beslut men också att rätta sig efter de direktiv stämman ger om vidtagande av eller förbud mot viss eller vissa åtgärder. Även om styrelsen formellt är ansvarig för förvaltningen i bolaget följer det således av funktionsfördelningen mellan aktiebolagets organ att styrelsen som regel är skyldig att rätta sig efter bolagsstämmans anvisningar och fullgöra av stämman fattade beslut.

Den ovan beskrivna lydnadsplikten är dock begränsad bland annat genom 8 kap. 41 § andra stycket aktiebolagslagen, där undantag görs för föreskrifter av stämman som står i strid med aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen. Utöver det uttryckliga undantaget i 8 kap. 41 § andra stycket aktiebolagslagen gäller som allmän princip att anvisningar från bolagsstämman som rör bolagets förvaltning och som innebär ett uppenbart åsidosättande av bolagets intressen, inte får verkställas.⁴ Styrelsen får inte heller handla i strid med verksamhetens syfte, vilket, om inget annat anges i bolagsordningen, är att generera vinst till aktieägarna.⁵ Förutom de ovan beskrivna undantagen samt beslut som innebär att en kriminell handling skall företas eller beslut som står i strid med god sed, finns inga egentliga begränsningar i aktieägarnas rätt att fatta beslut i ärenden som rör bolaget och på det sättet genom anvisningar ge direktiv till styrelsen. Denna anvisningsrätt gäller även en rätt att ge direktiv i rena förvaltningsfrågor. Stämman får dock inte styra styrelsen i sådan utsträckning att styrelsen förlorar sin roll som ansvarig handhavare för förvaltningen.⁶

BEDÖMNING AV FÖRESLAGEN ÄNDRING I 3 KAP. 1 B § ELLAGEN

Den av Energimarknadsinspektionen föreslagna lydelsen i 3 kap. 1 b § ellagen anger att ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare *till sin organisation och sitt beslutsfattande skall vara åtskilt från företag som bedriver produktion av eller handel med el*. Detta följer i huvudsak redan av 3 kap. 1 a § ellagen som anger att en juridisk person som bedriver nätverksamhet inte får bedriva

³ Bolagsstämmor per capsulam förutsätter dock att ingen aktieägare motsätter sig att bolagsstämma hålls på detta sätt. Jfr Johansson, Svante, *Bolagsstämma* (1990), s 440 ff.

⁴ Andersson, Johansson & Skog, *Aktiebolagslagen. En kommentar. Del 1*, (2008), 8:87-88.

⁵ Jfr 3 kap. 3 § aktiebolagslagen. Se även Johansson, Svante, *Nials svensk associationsrätt i huvuddrag*, 9:e uppl. (2007), s 121 f.

⁶ Se bl a Johansson, *Bolagsstämma*, s151 f. och s 176 samt prop. 1975:103 s 236.

produktion av eller handel med el. Sistnämnda bestämmelse i kombination med den nu gällande lydelsen av 3 kap. 1 b § ellagen medför att såväl beslutsfattandet som organisationen, i vart fall vad avser styrelseledamöter, verkställande direktör och firmatecknare är åtskilda mellan bolag som bedriver nätverksamhet och bolag inom samma koncern som bedriver handel med eller produktion av el.

Om förslaget till ändring i denna del skall uppfattas så, att beslutsfattandet skall vara åtskilt även i den meningen att ett moderbolag inte ska ha möjlighet att på bolagsstämma fatta beslut i frågor som rör bolagets angelägenheter, får den föreslagna ändringen anses stå i strid med funktionsfördelningen enligt aktiebolagslagen.⁷ Om den föreslagna lydelsen emellertid endast avser ett förbud för aktieägare eller annan att löpande besluta i frågor som rör förvaltningen av ett nätföretags angelägenheter, kan ändringen knappast anses innebära att aktiebolagslagens regler träds för när. En ändring av lagtexten med denna snävare innebörd får emellertid betraktas som överflödigt då detta, enligt vad som beskrivits ovan, redan gäller enligt aktiebolagslagens bestämmelser rörande kompetensfördelningen mellan bolagsorganen.

BEDÖMNING AV FÖRESLAGEN ÄNDRING I 3 KAP. 1 C § ELLAGEN

Första stycket i den föreslagna lydelsen av 3 kap. 1 c § ellagen innebär bland annat att aktieägarna berövas möjligheten att på bolagsstämma besluta om och ge direktiv till styrelsen i frågor som rör tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nät, eller som rör enskilda beslut beträffande uppförande och renovering av nät så länge besluten håller sig till en godkänd finansieringsplan eller motsvarande instrument. En sådan inskränkning i ett moderbolags beslutanderätt överensstämmer inte med funktionsfördelningen i aktiebolagslagen och grundtanken i svensk rätt att styrelsen är underställd bolagsstämman och, med vissa få angivna undantag, är skyldig att följa beslut fattade på bolagsstämma (jfr ovan). Som framhållits ovan, föreligger det enligt aktiebolagslagen en rätt för aktieägare att på bolagsstämma till och med besluta i rena förvaltningsfrågor, så länge aktieägarna inte mer eller mindre löpande fattar beslut i sådana frågor på ett sätt som gör att styrelsen förlorar sin roll som ansvarig för bolagets förvaltning. Trots reservationen i det föreslagna tredje stycket i 3 kap. 1 c §, genom vilken moderbolaget ges en rätt att säkerställa sina övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen, är det därför min bedömning att den föreslagna lydelsen av 3 kap. 1 c § inte står i överensstämmelse med den

---

⁷ Se mer om detta nedan angående föreslagen lydelse av 3 kap. 1 c § ellagen.

kompetensfördelning som följer av aktiebolagslagen.

Vidare, den första meningen i den föreslagna lydelsen av 3 kap. 1 c § ellagen tillerkänner i vart fall enligt sin ordalydelse ett bolag som bedriver nätverksamhet en faktisk beslutanderätt över vissa tillgångar som är hänförliga till denna verksamhet även i de fall då tillgångarna ägs av annat koncernbolag som bedriver produktion av eller handel med el (exv. moderbolag eller systerbolag). Härigenom skulle aktieägarna och styrelsen i det aktuella koncernbolaget fräntas beslutanderätten över koncernbolagets tillgångar. Även detta får anses strida mot den kompetensfördelning som följer av aktiebolagslagens bestämmelser.

Det andra stycket i den föreslagna lydelsen av 3 kap. 1 c § ellagen avser materiella inskränkningar av nätföretagets rätt att överenskomma om vissa villkor med sina anställda. Denna bestämmelse är inte av aktiebolagsrättslig natur.

SLUTSATS

I den del Energimarknadsinspektionens förslag till ändring i ellagen medför att aktieägarna i ett aktiebolag som bedriver nätverksamhet fräntas möjligheten att på bolagsstämma besluta om och ge styrelsen i aktiebolaget instruktioner i frågor som rör aktiebolagets angelägenheter, är det min bedömning att förslaget står i strid med den kompetensfördelning mellan bolagsstämma och styrelse som gäller enligt aktiebolagslagen. Detsamma gäller i den del förslaget innebär att bolagsstämman eller styrelsen i ett aktiebolag fräntas sin rätt att besluta om vissa av bolagets tillgångar.

Malmö den 26 september 2008

ADVOKATBYRÅN SIGEMAN & CO AB

Magnus Nedström

